

Калиновська Оксана Ігорівна,
ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ПОШИРЕННЯ ДЕЗОМОРФІНОВОЇ НАРКОМАНІЇ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні продовжує спостерігатись негативна тенденція до зростання кількості споживачів наркотичних та психотропних препаратів, що мають аддиктивні властивості, тобто є причинами хімічної залежності осіб.

За даними професорів А. П. Чуприкова та О. М. Дзюби Українського науково-дослідного інституту соціальної та судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я в Україні хімічно залежними є близько 200 тисяч осіб, з них лише половина перебуває на наркологічному обліку, і лише третина з цих підоблікових осіб отримує лікування та реабілітацію [1, с. 27].

Вражають дані головного позаштатного токсиколога Міністерства охорони здоров'я України, професора Бориса Шеймана, який вказує на те, що у кожної п'ятої дитини, що потрапляє в токсикологічну реанімацію причиною є вживання різних таблеток з метою отримання «нових вражень», тобто нейротоксичних ефектів [2, с. 128].

Одним із різновидів наркоманії є «аптечна», вона характеризується доступністю та дешевизною, навіть приносить прибуток в державний бюджет.

Саме поширення «таблеткової», «аптечної» наркоманії в Україні є однією з найбільш актуальних проблем, що потребують негайного медико-правового реагування.

Серед психотропних речовин, які можна придбати в аптеках зустрічаються практично всі групи небезпечних з точки зору аддикції препаратів [3, с. 76]:

Наркотичні анальгетики: трамадол, кодеїновмісні препарати.

Галюциногени: кетамін, каліпсол, циклідін.

Стимулятори центральної нервової системи – кодеїновмісні препарати, препарати, що містять похідні ефедрину та псевдо-ефедрину.

Транквілізатори (гідазепам, феназепам), снодійні препарати (з вмістом фенобарбіталу, мідазолам), тощо.

Проте, значного поширення набуває епідемія дезоморфінової залежності, так званий «крокодил», він являється похідним морфіна. Всі необхідні інгредієнти можливо купити в аптечних пунктах (лікарські препарати, які містять кодеїн) та господарських магазинах.

Значний ріст популярності даного «товару» виражається у двох чинниках: висока активність препарату (перевищує активність морфіна) та доступність всіх необхідних інгредієнтів для виготовлення так званого наркотику «крокодил».

Надзвичайно високі аддиктивні властивості дезоморфіну виводять його на перше місце за небезпечністю серед всіх наркотичних засобів, що є сьогодні в легальному та нелегальному обігу.

Що ж таке дезоморфін і чому дезоморфінова наркоманія є такою небезпечною? Вперше дезоморфін був винайдений в ході пошуку нових знеболюючих ліків – аналогів морфіну, шляхом взаємодії кодеїну з тіоніл хлоридом. Новий наркотичний анальгетик перевершував майже в 10 разів за знеболюючим ефектом еталонний морфін, проте мав надзвичайно високі аддиктивні ефекти: залежність розвивалась практично після першої-другої ін'єкції.

На сьогодні в Україні дезоморфін відноситься до Таблиці I списку 1 психотропних речовин Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів [4] – речовин, обіг яких заборонено. Проте не відноситься до заборонених речовин основа для виготовлення дезоморфіну – кодеїн (Таблиця II, список 1 – речовини, обіг який обмежено відповідними правилами).

В той же час препарати кодеїну, за умов, що вони поєднані з одним або декількома інгредієнтами і містять не більш 100 мг засобу, відносяться до Таблиці III списку 1 Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів – засоби, обіг яких обмежено і стосовно яких допускається виключення деяких заходів контролю.

Незважаючи на відносно низькі дози психоактивних речовин, часте регулярне вживання цих препаратів призводить до розвитку залежності, а для отримання швидкого психо-токсичного ефекту наркозалежні вживають ці препарати у дозах, що в 10 разів перевищують терапевтичні (від 10 до 20 таблеток).

Втім головна небезпека продажу кодеїномістних препаратів є те, що вони є сировиною для отримання дезоморфіну – забороненої речовини.

Для виготовлення дезоморфіну використовують бензин, сірчану кислоту, йод, соду, голівки сірників та «терку» від сірникових коробок. Всі ці компоненти є вкрай небезпечними для організму людини, особливо червоний фосфор, смертельна доза якого є 0,5–1 грам.

Небезпечні речовини, які утворюються при нелегальному виготовленні дезоморфіну викликають в організмі людини незворотні руйнівні зміни та призводять до смерті:

– руйнування кісток, кісткового мозку, кровотворної системи; всихання кінцівок, виразки, ампутація «відкидання кінцівок»;

– емболії: закупорювання судин, абсцеси внутрішніх органів, абсцеси м'язів кінцівок, гниття, зараження крові;

– нейротоксичний ефект: руйнування нервової системи, незворотні зміни головного мозку, «отупіння», безумство.

Для знаття стану панальгії – тяжкого больового синдрому в період «ломки» наркомани збільшують дозу так званого наркотику «крокодилу» в декілька разів та починають вводити його внутрішньом'язово, що прискорює їх загибель.

Доведено, що наркомани, що вживають дезоморфін більше 6 місяців є «живими трупами», які вже не піддаються лікуванню, сучасна медицина здатна лише продовжити їм життя на деякий час. Позбавитись від залежності з мінімальними наслідками можна лише в перший-другий місяць вживання, проте руйнівні процеси в організмі не припиняються, а лише вповільнюються.

Тобто за допомогою певних хімічних перетворень з доступної, легальної лікарської форми отримується заборонений до обігу препарат.

Ці питання потребують правового врегулювання, ініціатива якого повинна належати як Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, так і Національній поліції України.

Список використаних джерел

1. Чуприков А. П., Педак А. А. Клиническая наркология : посібник. Николаев : Атолл, 2006. 362 с.

2. Бут О. Проблеми деінтенсифікації наркотизації у підлітковому та молодіжному середовищі (на прикладі Скандинавських країн та України). *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 127–130.

3. Наркологія : навч. посіб. / Западнюк Б. В., Стрільців О. М., Галан Н. В. та ін. ; за ред. О. М. Джужі. Київ : КНТ, 2012. 328 с.

4. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 трав. 2000 р. № 770. *Офіційний вісник України*. 2000. № 19. Ст. 789.